

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 4741/2022
05.07.2023. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Драгане Миросављевић и Надежде Видић, чланова већа, у парници тужиоца Philip Moris Operations, а.д. Ниш, чији је пуномоћник Небојша Станковић, адвокат из ..., против туженог АА из села ..., општина ..., чији пуномоћници су Петар Ракочевић и Гордана Ракочевић, адвокати из ..., ради утврђења, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 3104/2020 од 27.04.2021. године, у седници одржаној дана 05.07.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж 3104/2020 од 27.04.2021. године и предмет враћа другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Нишу П 2886/2012 од 21.11.2016. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је уговор број .. од 15.11.2001. године раскинут, док је тужба у делу захтева којим је тражено да се утврди да је Уговор о регулисању међусобних обавеза и потраживања од 30.04.2004. године раскинут, одбачена. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца у делу у коме је тражио да му тужени по основу неиспуњења уговорних обавеза преузетих уговорима број .. од 28.02.2004. године, број .. од 29.06.2001. године и број .. од 15.11.2001. године, врати преузету механизацију наведену у овом ставу, као и да тужиоцу на име дуга по основу уговора о регулисању међусобних обавеза и потраживања од 30.04.2004. године плати износ од 61.127,75 динара са каматом од 31.04.2005. године па до исплате. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име накнаде за преузету механизацију плати износ од 5.135,26 евра у динарској противвредности, као и износ од 61.172,75 динара са каматом од 01.01.2007. године па до исплате, док је захтев за камату на досуђени динарски новчани износ за период од 23.04.2005. године, до 01.01.2007. године, одбијен. Ставом четвртим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове.

Допунском пресудом Основног суда у Нишу П 2886/2012 од 01.08.2017. године, обавезан је тужени да тужиоцу плати камату на износ од 5.135,26 евра, почев од 23.04.2005. године.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж 3104/2020 од 27.04.2021. године, укинута је пресуда Основног суда у Нишу П 2886/2012 од 21.11.2016. године у ставу првом у делу којим је одбијен део тужбеног захтева тужиоца да се према туженом утврди да је уговор број .. од 15.11.2001. године раскинут; у ставу трећем у делу којим је обавезан тужени да тужиоцу на име накнаде за преузету механизацију плати износ од 5.135,26 евра у динарској противвредности на дан исплате; у ставу четвртном и допунска пресуда П 2886/2012 од 01.08.2017. године и пресуђено: усваја се тужбени захтев тужиоца и утврђује да је према туженом раскинут уговор број .. од 15.11.2001. године (став 1). Обавезан је тужени да тужиоцу плати и то: на име накнаде за преузету механизацију износ од 484.238,58 динара са законском затезном каматом почев од 15.06.2018. године, као дана вештачења, па до коначне исплате, док је преко овом пресудом досуђеног износа до траженог износа од 5.135,26 евра у динарској противвредности на дан исплате са каматом почев од 23.04.2005. године, тужбени захтев одбијен (став 2). Обавезан је тужени да тужиоцу на име трошкова парничног поступка плати износ од 361.390,00 динара, док је одбијен захтев тужиоца за увећање трошкова за 20% на име ПДВ-а.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Тужилац је дао одговор на ревизију.

Одлучујући о ревизији туженог на основу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 3. Закона о парничном поступку-ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11...18/20), Врховни суд је утврдио да је ревизија основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

У току поступка правноснажно је одбијен тужбени захтев за враћање преузете механизације по уговорима од 28.02.2004. године, 29.06.2001. године и 15.11.2001. године, док је обавезан тужени да тужиоцу на име дуга по уговору о регулисању међусобних обавеза и потраживања са анексом плати износ од 61.127,75 динара са каматом.

Према чињеничном стању, утврђеном пред другостепеним судом пред којим је отворена расправа у смислу члана 383. став 3. и 4. Закона о парничном поступку, утврђено је да су парничне странке закључиле Уговор о дугорочном кредитирању производње дувана типа „Вирџинија“ и испоручи дувана број .. од 15.11.2001. године, којим су уговорили да тужилац уложи средства и кредитира пољопривредну производњу сировог дувана типа „Вирџинија“, а да тужени, као корисник кредита, произведе уговорену количину дувана и исту испоручи даваоцу кредита по важећим ценама и условима који ће бити регулисани једногодишњим уговорима. Тужилац, као давалац кредита, обавезао се да кориснику кредита обезбеди и испоручи сушилицу за дуван „СД МЧА“ – 48 уз обавезу, да у наредних 10 година почев од 2001. године произведе одговарајућу количину дувана и да на име отплате сушаре даваоцу кредита сваке године испоручи дуван у количини од 380 кг на бази цене друге класе дувана

типа „Вирцинија“ за бербу 1999. године. Овом уговору претходила су два уговора која су закључена 29.06.2001. године, сваки на по три године и то Уговор број .. којим се тужени као произвођач дувана обавезао да на име испорученог система за наводњавање Фи-70 даваоцу кредита испоручује 227 кг дувана типа „Вирцинија“ друге класе и Уговор број .. којим се тужени обавезао да на име отплате за испоручену дрворедну садилицу за дуван годишње преда 116 кг дувана. Уговорима је предвиђено да примљена механизација након отплате постаје власништво произвођача дувана, а да ће у случају неиспуњења уговорних обавеза уговори бити раскинути уз обавезу произвођача дувана да измири све доспеле обавезе. Анексом уговора о дугорочном кредитирању од 26.11.2003. године, странке су се споразумеле у вези са измирењем доспелих а неизмирених рата у 2003. години. Такође су 30.04.2004. године, закључиле Уговор о регулисању међусобних обавеза и потраживања број .. и овим уговором регулисале међусобне обавезе и потраживања проистекле по основу свих уговора о производњи и испоруци сировог дувана закључених све до 31.12.2003. године, укључујући и репрограмиране обавезе које доспевају у току 2004. године. Констатовали су да неизмирене обавезе произвођача износе 122.582,75 динара, да је произвођач дужан да их измири најкасније до 31.12.2006. године, а ако то не учини давалац кредита ће наплатити законску затезну камату почев од 01.01.2007. године до дана исплате. Анексом број 1 овог уговора од 26.05.2004. године измењен је члан 2. уговора тако да је износ од 122.582,75 динара замењен износом од 61.127,75 динара, док је у преосталом делу основни уговор остао непромењен. Тужени је против овде тужиоца водио парницу због изгубљене добити у 2004. и 2005. години и правноснажним пресудама остварио право на потпуну накнаду штете на име изгубљених приноса за наведене године, јер је утврђено да је до штете дошло кривицом правног претходника овде тужиоца. Обавештењем од 26.04.2005. године, тужилац је обавестио туженог да је њихова пословна сарадња завршена јер је тужени покренуо поступак за накнаду штете, те да се из тих разлога може сматрати да су сви уговори који су до тада закључени раскинути. Међу парничним странкама од 2006. године није настављена сарадња нити су закључивани једногодишњи уговори о садњи дувана. Механизацију коју је добио по основу закључених уговора тужени је због протекла времена и амортизације у 2014. години продао као старо гвожђе. Обавеза туженог у 2004/2005 години за испоручену механизацију износи 4.098,16 евра што у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан вештачења (15.06.2018. године) износи 484.238,58 динара.

Имајући у виду утврђено чињенично стање, другостепени суд је закључио да је основан тужбени захтев да се утврди да је раскинут уговор о дугорочној пословној сарадњи од 15.11.2001. године (дугорочни уговор са важењем од 10 година). Ово са разлога што је тужилац једностраном изјавом од 26.04.2005. године раскинуо уговор о дугорочној сарадњи. Међутим, како је тужени по правноснажним пресудама остварио право на потпуну накнаду на име изгубљених приноса дувана за 2004. годину и 2005. годину, дужан је да тужиоцу исплати обавезе које су доспеле у наведеним годинама до раскида уговора, у висини утврђеној налазом вештака, па је применом одредаба члана 126., члана 132. и 138. ЗОО обавезао туженог на испуњење доспелих обавеза.

Основано се ревизијом указује да је другостепени суд пропустио да цени садржину и правну природу уговора чији се раскид тражи и правну природу обавештења од 26.04.2005. године, на који начин је пред другостепеним судом учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 1. у вези члана 8 ЗПП.

Одредбом члана 126 ЗОО прописано је да када испуњење обавезе у одређеном року није битни састојак уговора, дужник задржава право да и после истека рока испуни своју обавезу а поверилац да захтева њено испуњење (став 1). Али, ако поверилац жели раскинути уговор, мора оставити дужнику примерен накнадни рок за испуњење (став 2). Ако дужник не испуни обавезу у накнадном року, наступају исте последице као и у случају кад је рок битни састојак уговора (став 3)

Одредба члана 132. став 1. Закона о облигационим односима (дејство раскида) прописано је да су раскидом уговора обе стране ослобођене својих обавеза, изузев обавезе на накнаду евентуалне штете.

Другостепени суд је као разлог за раскид уговора број .. од 15.11.2001. године навео да је тужилац обавестио туженог да међу њима престаје до тада уговорена сарадња, те да је тужилац једностраном изјавом воље раскинуо уговор о дугорочној сарадњи. Обавештење од 26.04.2005. године тужилац је упутио туженом јер је тужени покренуо поступак за накнаду штете. Међутим, изостала је оцена правне природе овог обавештења и да ли покретање и вођење спора због повреде обавеза из једногодишњих уговора о пословној сарадњи представља законом основан разлог за једнострани раскид уговора и престанак будуће сарадње, а што је ревизијски суд указао у пресуди од 05.03.2020. године и да ли су у време подношења тужбе постојали разлози за раскид овог уговора. Наиме, предметни уговор од 15.11.2001. године је уговор са дугим временским роком где се странке појављују узајамно и као поверилац и као дужник из једног трајног уговорног односа, па је оцењујући услове за раскид уговора када рок извршења није фиксни требало кроз анализу садржаја уговора и одредаба члана 126-129 ЗОО, оценити испуњеност услова за раскид уговора.

Тужени је по уговору о дугорочној сарадњи број .. од 15.11.2001. године, преузео од тужиоца сушилицу за дуван „СД МЧА“ – 48, док је по уговорима закљученим на три године број .. и .., који су истекли пре подношења тужбе, преузео систем за наводњавање Фи-70 и дворедну садилицу. Стога је било потребно раздвојити испитивање обима испуњења уговорних обавеза по уговору о дугорочној сарадњи и краткорочних уговора и утврдити шта је од обавеза по сваком од уговора тужени извршио, као и зашто тужилац приликом слања обавештења у априлу 2005. године није тражио механизацију коју је предао по уговору о дугорочној сарадњи имајући у виду одредбе члана 11. и 12. наведеног уговора.

Поред тога, Уговор о регулисању међусобних обавеза и потраживања бр .. од 30.04.2004. године се односи на регулисање међусобних обавеза и потраживања проистеклих по основу свих уговора о производњи и испоруци дувана закључно до 31.12.2003. године, укључујући и репрограмиране обавезе које доспевају у току 2004. године, па је при изјави тужиоца да је по уговору о репрограму имао и неизмирене обавезе за механизацију пропуштено да се утврди да ли се овај уговор односи и на обавезе туженог за исплату механизације или не, јер би у том случају механизација – систем за наводњавање Фи-70 и дворедна садилица ушле у досуђени износ од 61.127,75 динара.

У поновном поступку, потребно је да другостепени суд отклони битну повреду одредаба парничног поступка и оцени битне чињенице за правилну примену

материјалног права на које је указано овим решењем, како би имао могућност да донесе правилну и закониту одлуку.

Из наведених разлога применом члана 416. став 2. ЗПП одлучено је као у изреци.

**Председник већа - судија
Добрила Страјина с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**